

Het dier centraal

Afgelopen jaar kenmerkte zich opnieuw door felle discussie over de veehouderij. Maar de discussie is nu anders. Ze is scherper en onder een bredere groep van de maatschappij. Verontruste burgers organiseren zich, wetenschappers en deskundigen binnen en buiten de agroketen uit hun zorg. Het ministerie van EL&I heeft de Commissie Alders in het leven geroepen om het debat te kanaliseren. Veel partijen mengen zich in het debat en diverse partijen gaan aan de slag om daadwerkelijk een veehouderij met toekomst te realiseren: zoals de Topsectoren Agro & Food, de commissie Van Doorn en binnen Wageningen een groep wetenschappers die komt tot een essaybundel 'Zorgvuldige veehouderij'. Is dit de ommekeer die leidt tot een breed gewaardeerde veehouderij met (onder andere) beter dierenwelzijn?

Geert van der Peet
Wageningen UR Livestock Research

Een onderzoeker wil trots zijn op zijn werk en nuttig voor de veehouderij en keten bezig zijn. Maar de kritiek richt zich niet alleen op de producenten in de keten. Onderzoekers hebben immers met hun resultaten bijgedragen aan de huidige, nu zo bediscussieerde, vorm van dierlijke productie. Onderzoekers moeten zich bewust zijn van de maatschappelijke zorgen en de betekenis voor hun eigen werk. De onderzoekers binnen Livestock Research willen vanuit eigen verantwoordelijkheid een rol spelen in de maatschappelijke discussie en in de mogelijkheden tot een gewaardeerde veehouderij te komen. Onder de werktitel 'Dier Centraal' hebben we een gemeenschappelijk toekomstbeeld opgesteld dat uitgaat van de huidige, pluriforme maatschappij. Dit toekomstbeeld hebben we gepresenteerd in de 'praatplaat' (zie figuur). Conclusie: het dier centraal zetten, gecombineerd met technologie biedt grote kansen, maar technologie alleen is niet voldoende voor een maatschappelijk geaccepteerde en gewaardeerde veehouderij.

Het toekomstbeeld: Dier Centraal

Een basis voor goed dierenwelzijn en goede gezondheid is het dier centraal zetten. Het dier moet zelf keuzes kunnen maken op basis van zijn behoeften. Het moet de aandacht krijgen van zijn verzorgers als het daarom vraagt. Lukt dat, gegeven de trend waarbij meer dieren per bedrijf worden gehouden? De oplossing ligt in het meten aan het dier. Technologisch kunnen we met identificatie en sensoren individuele dieren herkennen, veel kenmerken aan

het dier meten, die direct van belang zijn voor welzijn en gezondheid én ernaar handelen. Dit biedt perspectief voor het dier ten aanzien van welzijn en gezondheid en de verzorger wat arbeidsvreugde betreft. Dierenwelzijn verbetert door minder chronische stress en doordat meer aan de behoeften van het dier wordt voldaan. Diergezondheid verbetert omdat sneller een ziekte gesignaleerd wordt en het dier een passende behandeling krijgt. Belangrijk voordeel is het verminderde medicijn/antibioticagebruik door snellere signalering van een ziek dier en de mogelijkheden voor individuele in plaats van koppelbehandeling. Als we hiermee verder willen, zullen we wel rekening moeten houden met enkele randvoorwaarden. Een eerste randvoorwaarde is dat de integriteit van het dier gewaarborgd is. Een andere randvoorwaarde is dat de toegepaste technologie maatschappelijk geaccepteerd wordt. Deze randvoorwaarden zijn grotere uitdagingen dan de implementatie van de technologie.

Dier en biobased economy

De productie van vlees gaat gepaard met de productie van broeikasgassen en vraagt veel grond voor voerproductie. Het beperkt zo de hoeveelheid grond voor bos (CO₂ vastleggen) en biodiversiteit. Reductie van de vleesconsumptie in rijke landen ligt voor de hand, maar wereldwijd zal desondanks de vraag naar vlees blijven groeien. De verwachting is dat toenemende welvaart in de ontwikkelende landen in 2050 leidt tot een verdubbeling in vraag naar vlees, zuivel en eieren ten opzichte van 2000. Hoe moeten we met deze spanning omgaan en wat betekent dit voor Nederland?

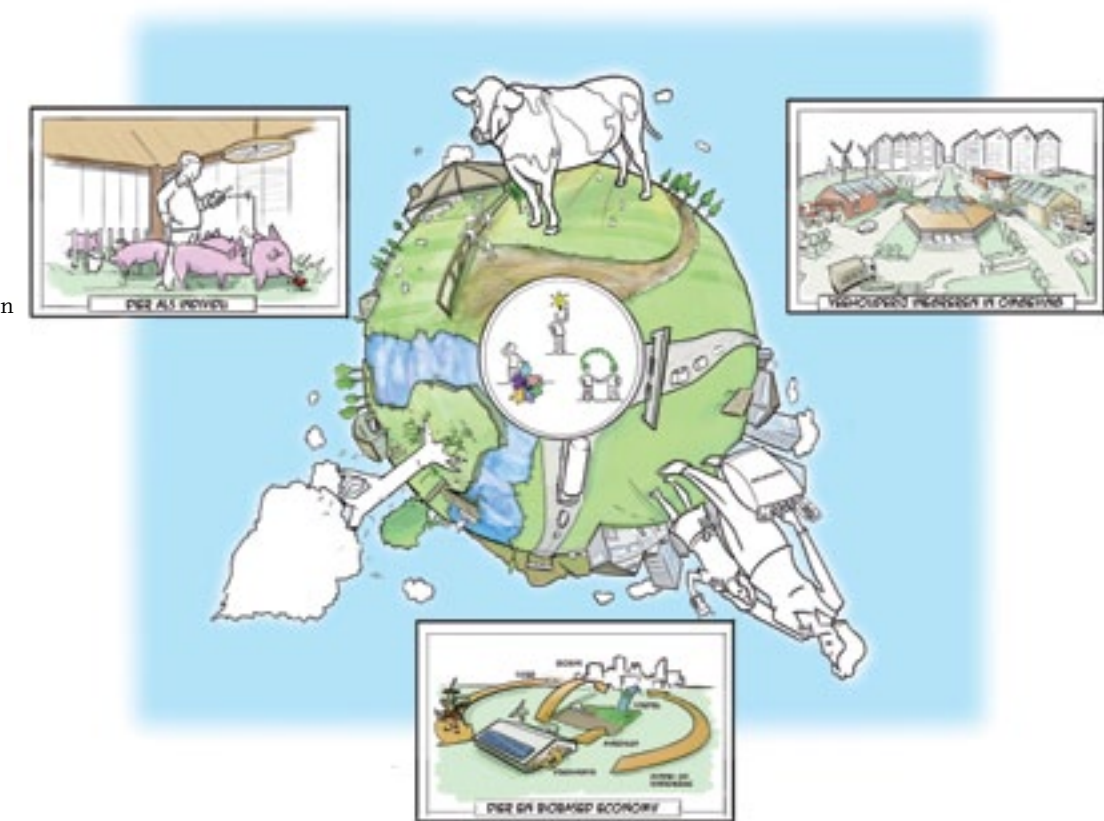
De uitdaging en oplossing zien we liggen in het beter benutten van de eigenschappen waar dieren goed in zijn. Denk aan de herkauwers die met hun pens zelf de benodigde eiwitten kunnen aanmaken, zodat we essentiële aminozuren uit gras ook deels voor andere doeleinden zouden kunnen gebruiken, ten behoeve van mens en dier. Zeker omdat veel grond vooral geschikt is voor grasland vormt dit een uitgangspunt om te komen tot een verhoging van de eiwitproductie per hectare. Een andere, al wel toegepaste optie, is reststromen, uit de humane voedselketen en uit bio-based non-food grondstoffen, opwaarderen tot hoogwaardige veevoergrondstoffen. In beide voorbeelden biedt (bio)raffinage de mogelijkheid om grotere slagen te maken die niet alleen bijdragen aan het beter benutten van grondstoffen voor mens en dier, maar ook kansen biedt om kringlopen te sluiten. Gegarandeerd veilig sluiten van kringlopen is meteen een belangrijke voorwaarde voor maatschappelijke acceptatie. De zorg voor de gezondheid van de mensen bij raffinage van reststromen is een eerste aandachtspunt. Denk daarbij aan de discussies over diervoer en/of recyclen van frituurolie. Een ander punt is de inzet van technologie bij efficiencyverbetering op zich. Met name wat betreft ons voedsel is acceptatie van hightech niet vanzelfsprekend. Dat is waar we in het verleden vanuit burgerperceptie de fout in gegaan zijn. Het product moet door burgers en consumenten geaccepteerd en gewaardeerd worden.

Veehouderij integreren in omgeving

Veehouderij integreren in de omgeving is mogelijk, omdat gezonde dieren gehouden worden op bedrijven die geen hinder veroorzaken in stof, geur of ziektekiemen. De bedrijven voegen juist waarde toe aan mens, milieu en landschap door aantrekkelijke gebouwen, transparante productiewijze en regelmatige contacten met omwonenden en burgers in het algemeen. Dit klinkt eenvoudig en logisch, maar vraagt toch een systeemverandering. Bijvoorbeeld de vergunningverlening door gemeentes is gebaseerd op strakke standaarden die aantrekkelijke gebouwen en landschappelijke inpassing nogal eens bemoeilijken.

Kern voor succes

Technologisch zijn er volop kansen, maar de

'PRAATPLAAT'

Technologie alleen is niet voldoende voor een maatschappelijk geaccepteerde en gewaardeerde veehouderij.

Tekening: Wageningen UR

toepassing van het grote en diverse scala aan technologieën kan grote consequenties hebben. De kans dat technologie een trendbreuk veroorzaakt, is het grootst als beleid en technologie elkaar versterken. Met de huidige maatschappelijke discussies is het beleid nu eerst aan zet en leidend.

Overigens lijkt het erop dat de maatschappelijke vragen en de technologische ontwikkelingen elkaar in delicaat evenwicht houden. Naarmate het maatschappelijke probleem of de technologische kans groter is, mag ook de oplossing meer kosten en neemt de kans op implementatie van de technologie toe.

De toepassing van technologie door de veehouder en de acceptatie van technologie in de veehouderij door de burger gaat meestal niet op grond van rationele afwegingen. Zeker als het gaat om dierenwelzijn speelt emotie en maatschappelijke perceptie. Radicale verbetering van dierenwelzijn met behulp van technologie vraagt serieus aandacht van onderzoek, ontwikkelaars en beleid. Voorwaarden zijn voldoende aandacht, transparantie en reflexiviteit, zodat er tijd is om op de ontwikkelingen in te spelen. De maatschappij moet de tijd hebben gehad voor bewustwording over voor- en nadelen van technologische ontwikkelingen voor het dier en zijn omgeving.

Contact

ir. Geert van der Peet
T 0320-238070
E geert.vanderpeet@wur.nl